

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

زمان چاپ: ۱۴۰۰/۰۳/۱۵

شماره مجوز مجله: ۸۰۴۰۰

بررسی راهکارهای ارتقای شایستگی‌های تدریس آموزگاران ابتدایی

فرشته احسانی فر

کارشناسی علوم اجتماعی دانشگاه پیام نور واحد دهدشت

fereshte_ehsaniifar@gmail.com

چکیده

آموزش و پرورش به عنوان یکی از ارکان اصلی توسعه هر جامعه، نقشی حیاتی در تربیت نسل آینده ایفا می‌کند. در این میان، آموزگاران به عنوان رکن اصلی فرآیند آموزش و پرورش، نقشی محوری در ارتقای کیفیت آموزشی و تربیتی دانش‌آموزان دارند. از این رو، ارتقای شایستگی‌های تدریس آموزگاران، به عنوان ضرورتی انکارناپذیر، همواره مورد توجه صاحب نظران و متولیان امر آموزش و پرورش بوده است. با توجه به تحولات سریع علمی و تکنولوژیکی در دنیای امروز، نیاز به آموزش‌های نوین و پویا بیش از پیش احساس می‌شود. روش‌های سنتی تدریس دیگر پاسخگوی نیازهای دانش‌آموزان نسل جدید نیست و لذا آموزگاران باید با به‌روزرسانی دانش و شایستگی‌های تدریس خود، قادر به ارائه آموزش‌های جذاب و اثربخش باشند. ارتقای شایستگی‌های تدریس آموزگاران ابتدایی از آن جهت حائز اهمیت است که این دوره تحصیلی، پایه و اساس یادگیری دانش‌آموزان در مقاطع تحصیلی بالاتر محسوب می‌شود. لذا، اگر دانش‌آموزان در این دوره با روش‌های صحیح و اثربخش آموزش ببینند، در مقاطع تحصیلی بالاتر نیز با انگیزه و رغبت بیشتری به یادگیری ادامه خواهند داد. در این مقاله، به بررسی راهکارهای ارتقای شایستگی‌های تدریس آموزگاران ابتدایی پرداخته می‌شود.

واژگان کلیدی: شایستگی‌های تدریس، آموزگاران، مدارس، یادگیرندگان، فنون تدریس، دوره ابتدایی.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

مقدمه

شایستگی‌های تدریس برای آموزگاران مؤثر ضروری است. آموزگاران قدرت تأثیرگذاری بر نسل‌های آینده را دارند. آنها در زندگی یادگیرندگان تغییر ایجاد می‌کنند و رهبران آینده را آموزش می‌دهند. در این مقاله به این می‌پردازیم که شایستگی‌های تدریس چیست و چرا اهمیت دارند و نمونه‌هایی از ارزشمندترین شایستگی‌ها را برای آموزگاران ارائه می‌دهیم. ما همچنین چگونگی بهبود شایستگی‌های تدریس خود و نحوه نشان دادن آنها در کلاس درس می‌پردازیم. شایستگی‌های آموزشی به‌عنوان شایستگی‌ها و دانش موردنیاز آموزگار یا مربی برای برنامه‌ریزی دروس، آموزش یادگیرندگان، تعامل با یادگیرندگان و والدین آنها و کار مجدانه با مدیران تعریف می‌شود. آموزگار شایستگی‌ها را از طریق آموزش رسمی و همچنین تجربه در حین کار به دست می‌آورد. (van et al, ۲۰۱۴)

در طول تدریس در کلاس، آموزگار باید شایستگی‌های تدریس خوبی داشته باشد. شایستگی‌های تدریس عمدتاً تکنیک‌هایی هستند که توسط آموزگار در کلاس درس استفاده می‌شود تا بتواند بر کلاس و جریان آموزش تسلط پیدا کند. اینها اساساً قبل از رفتن به تدریس توسط آموزگار برنامه‌ریزی شده است. (Rohwer and Henry, ۲۰۰۴)

آموزگار نقش حیاتی در جامعه دارد؛ زیرا آموزگار ذهن نسل جدید را پرورش می‌دهد و رشد می‌دهد تا تبدیل به فردی مؤثر شود. آموزگار فردی است که از سنین پایین با بچه‌ها کار می‌کند و به تدریج دانش می‌بخشد و تفکر انتقادی را پرورش می‌دهد. مسئولیت آموزگاران شامل برنامه‌ریزی دروس و ارائه دستورالعمل به گروه‌های سنی است که واجد شرایط تدریس هستند. آموزگاران به ادغام شایستگی‌های سخت و نرم نیاز دارند تا تأثیر آموزشی مثبتی بر ذهن جوان داشته باشند. آموزگاران بسیار بیشتر از آنچه تصور می‌کنیم بر زندگی یادگیرندگان تأثیر می‌گذارند. آموزگاری با شایستگی‌های مناسب الهام‌بخش و بر کل زندگی یادگیرندگان تأثیر می‌گذارد. آنها ابزاری هستند که می‌توانند افکار قدرتمند را در یادگیرندگان شعله‌ور کنند و به آنها کمک کنند پتانسیل واقعی خود را آزاد کنند. برای ایجاد چنین تأثیرات طولانی‌مدت، برای آموزگاران مهم است که شایستگی‌های خاصی داشته باشند. (Devine, ۱۹۸۷)

هنگامی که آموزگاران شاگردان مشتاقی برای تدریس پیدا می‌کنند، این تجربه تدریس را برای آموزگاران ارزشمند می‌کند. آموزگار در مرکز بحث‌های جالب و اطلاعاتی است که آنها را تشویق می‌کند تا دانش و درک خود را گسترش دهند. بهترین چیز در ارتباط با تدریس این است که آموزگار یک نقطه کانونی است که به یادگیرندگان کم‌توان کمک می‌کند تا به تدریج شکوفا شوند و نتایج مطلوب را ایجاد کنند (جلیلیان و همکاران، ۱۳۹۹).

یک آموزگار شاگردانی با طرز فکر متفاوت در کلاس خواهد داشت. در بیشتر موارد، همه یادگیرندگان مشتاق نخواهند بود و برخی بدخلق خواهند بود. این کار آموزگار را سخت می‌کند و مدیریت آن نیازمند داشتن شایستگی‌هایی است که برای تسلط و رهبری کلاس الزامی است.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

بیان مساله

در حین صحبت در مورد شایستگی‌های آموزشی، باید به اهمیت آن پرداخت. شایستگی‌های تدریس از عوامل اصلی است که اثربخشی فعالیت آموزگار را در کلاس مشخص می‌کند. آنها متوجه می‌شوند که چه چیزی را باید آموزش دهند و چگونه باید آموزش دهند. این شایستگی‌ها در ایجاد محیطی مؤثر برای یادگیرندگان مفید است. بدون شایستگی تدریس، تدریس یکنواخت خواهد بود و یادگیرندگان در فرآیند یاددهی - یادگیری شرکت نمی‌کنند، اگر در کلاس احساس خوبی نداشته باشند، آموزش به آنها بی‌معنی است. (Kyriacou, ۲۰۱۸)

امروزه آموزش مبتنی بر فعالیت انجام می‌شود؛ زیرا یادگیرندگان در کلاس در اولویت هستند. همه چیز برای یادگیرندگان است؛ بنابراین آنها باید در زمان تدریس فعال باشند. بیشتر اوقات یادگیرندگان در کلاس تمرکز نمی‌کنند، در این صورت آموزگاران باید آن‌ها را در تمام فعالیت‌ها شرکت داده و را به مشارکت وادار کنند. پاسخ یادگیرندگان نقش بسیار مهمی در تدریس در کلاس دارد. با کمک پاسخ‌های یادگیرنده، آموزگار در مورد نتایج تدریس تصمیم می‌گیرد. شایستگی‌های تدریس برای آموزگار، یادگیرنده و مدرسه مهم است. در اینجا دلایلی وجود دارد که اهمیت شایستگی‌های تدریس را بیان می‌کند (Helms et al, ۲۰۱۶).

- توسعه شغلی: شایستگی‌های آموزشی مؤثر، آموزگار را قادر می‌سازد تا در نقش خود کارآمدتر شود و پیشرفت کند. چه به دنبال یک موقعیت ابتدایی یا پیشرفته باشد، شایستگی‌های آموزشی عالی فرصت‌هایی را برای دستیابی به شغل رویایی و پیشرفت شغلی فراهم می‌کند.
- رضایت شغلی: آموزگاران که شایستگی‌های آموزشی عالی دارند، احتمال بیشتری برای دستیابی به نتایج یادگیری برای یادگیرندگان خود دارند. دیدن پیشرفت یادگیرندگان در یادگیری شایستگی‌های جدید، درک محتوای دوره و موفقیت، لذت‌بخش است.
- یادگیرندگان شاد: آموزگاران که شایستگی‌های تدریس عالی دارند، به شایستگی‌هایی مجهز هستند تا یادگیرندگان خود را برای موفقیت آماده کنند. یادگیرندگان در محیط‌هایی که ابزارها و منابع مناسب برای موفقیت در اختیارشان قرار می‌گیرد، شادتر هستند.
- موفقیت سازمانی: مدارس با آموزگاران ماهر و با اعتمادبه‌نفس، شهرت بسیار خوبی برای عملکرد تحصیلی درخشان دارند. یادگیرندگان آن نیز به احتمال زیاد در زندگی موفق خواهند شد. (Blasco et al, ۲۰۱۵)

چالش‌های تحصیل شایستگی‌های تدریس

بدون دسترسی به شایستگی‌های آموزشی آموزگاران باتجربه، بسیاری از آموزگاران جدید برای رویارویی با چالش‌های کلاس درس آمادگی لازم را ندارند. توسعه مجموعه‌ای از شایستگی‌ها نیاز به زمان دارد. مشاهده صرف شایستگی‌ها و فعالیت‌های آموزگاران باتجربه کافی نیست، زیرا آموزگاران تازه‌کار لزوماً برنامه‌ریزی گسترده و متنوعی را که برای تدریس انجام می‌شود، کار پیشرفته‌ای که زمینه را برای تدریس موفق درس‌ها تنظیم می‌کند، استراتژی‌های مدیریتی که یک محیط یادگیری مؤثر در کلاس را ترویج می‌کند، نمی‌بینند. (van et al, ۲۰۱۴)

خودارزیایی آموزگار که بعد از کلاس انجام می‌شود بسیار مهم است. آموزگاران جدید باید از چارچوب شایستگی‌هایی که برای موفقیت در کلاس درس نیاز دارند، از جمله سازماندهی، آموزش و ارزیابی استراتژی‌ها آگاه باشند. آموزگاران جدید اغلب در کارنامه راهکارهای آموزشی خود محدود هستند. بسیاری از آموزگاران مستقیماً از برنامه‌های آماده‌سازی آموزگاران دانشگاه وارد عرصه تدریس می‌شوند، جایی که آنها بر حداقل دانش یا شایستگی‌های آموزشی تسلط

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

دارند. اغلب به آنها آموزش داده نمی‌شود که چگونه محیط یادگیری مثبت و سازمان‌یافته‌ای را که برای آموزش آنها و برای یادگیری یادگیرندگان لازم است ایجاد کنند. (Rohwer and Henry, ۲۰۰۴)

از طریق آزمون و خطا، آموزگاران جدید مجموعه‌ای از استراتژی‌های تدریس را توسعه می‌دهند. ممکن است این فرآیند نامنظم توسعه استراتژی چندین سال طول بکشد - تا آن زمان بسیاری از آموزگاران جدید ناآماده و ناامید کلاس را ترک کرده‌اند. علاوه بر این، اکثر استانداردهای برنامه درسی از آموزگاران انتظار دارند که محیط‌های یادگیری فعالی را ایجاد کنند که تفکر یادگیرندگان سطح بالاتر را تحریک می‌کند، باین حال تعداد کمی از آموزگاران آموزش در چنین شرایطی را تجربه کرده‌اند. (Helms et al, ۲۰۱۶) بدون آمادگی باکیفیت بالا برای آماده کردن آنها برای چالش‌های کلاس درس، آموزگاران جدید یا همان‌طور که به آنها آموزش داده شده است تدریس می‌کنند، یا باتوجه به روند فعلی فرسایش آموزگاران، آنها اصلاً تدریس نخواهند کرد. اگر می‌خواهیم آموزگاران باکیفیت را حفظ کنیم، باید به تازه‌ترین‌های این حرفه سیستم حمایتی از یادگیرنده‌ها داده شود که برای موفقیت در کلاس به آن نیاز دارند (امین بیدختی و زرقانی، ۱۳۹۹).

اصلاحات آموزشی قرن گذشته؛ مانند یک آونگ بین تأکید بر یادگیری آموزگارمحور و یادگیرنده محور حرکت کرده است. در واقع، راهکارهای آموزشی در یک پیوستار از آموزگارمحوری تا بیشتر یادگیرنده محوری وجود دارند: سخنرانی، نمایش، پرسش، بحث، تمرین هدایت شده، تمرین مستقل، گروه‌بندی، بازی نقش، شبیه‌سازی و تحقیق تأملی. در طول یک سخنرانی، آموزگار منبع دانش است. در مقابل، فعالیت‌های متمرکز بر یادگیرنده مانند ایفای نقش یا تحقیق تأملی بیشتر به یادگیرندگان به‌عنوان منابع دانش بستگی دارد. (Gibbs and Coffey, ۲۰۰۴).

آموزگاران جدید بیشتر با راهکارهای آموزشی آموزگارمحور آشنا هستند و اغلب زمانی که تحت فشار قرار می‌گیرند به آنها باز می‌گردند. با گذشت زمان و تجربه، آموزگاران می‌توانند یاد بگیرند که از رویکردهای آموزشی یادگیرنده محور بیشتری استفاده کنند. برای مثال، آموزگاران می‌توانند با دنبال کردن سخنرانی‌هایی با بحث‌های ۲ تا ۳ دقیقه‌ای یادگیرنده به یادگیرنده در مورد اطلاعات یا مسائل ارائه شده در طول سخنرانی، رویکردهای یادگیرنده‌محور بیشتری را وارد کنند. در نهایت آموزگاران می‌توانند ساختارهای یادگیری مشارکتی، پروژه‌های تحقیقاتی یادگیرنده‌محور، و درس‌های تحقیقی را که یادگیرندگان را ملزم به جستجوی دانش از منابعی غیر از کتاب درسی یا آموزگار می‌سازد، ترکیب کنند (دوئی و همکاران، ۱۳۹۲).

شایستگی‌های تدریس

اهمیت دادن به شایستگی‌های تدریس به رشد شخصیت و ذهن یادگیرنده و انتقال اطلاعات ارزشمند کمک می‌کند. شایستگی‌های آموزشی از دو بخش شایستگی‌های سخت و نرم تشکیل شده است به این معنی که برخی به طور طبیعی توسعه می‌یابند در حالی که برخی دیگر به آموزش و تمرین نیاز دارند. ارتقا شایستگی‌های تدریس بخش مهمی از روند تبدیل شدن به یک آموزگار اثرگذار است. از این رو، در پژوهش حاضر، اهمیت ارتقای شایستگی‌های تدریس، چالش‌های یادگیری این شایستگی‌ها بررسی و تشریح شده و شایستگی‌های اثرگذار در بهبود توانایی تدریس آموزگاران ارائه شده است. یادگیری شایستگی‌های تدریس یک فرآیند پیوسته می‌باشد و بعد از گرفتن مدرک و شروع شغل تمام نمی‌شود. به وسیله ادامه یادگیری، آموزگاران می‌توانند به طور مداوم شایستگی‌های خود را بهبود بخشند و در تدریس شایستگی بیشتری پیدا کنند. آموزش و استفاده از شایستگی‌های مشارکتی آموزگاران را قادر می‌سازد تا با همکاران خود به طور مؤثر تعامل داشته باشند. نوع آوری و شایستگی‌های ارائه هنگام برنامه ریزی دروس برای ایجاد انگیزه در دانش آموزان و حفظ علاقه آنها مهم است. همانطور که مدارس از نظر فنی پیشرفته تر می‌شوند، آموزگاران نیز به ارتقای شایستگی‌های تدریس خود نیاز دارند. این وظیفه اصلی آموزگاران است که درک کاملی از رشد شناختی، عاطفی و اجتماعی یادگیرندگان داشته باشند. از آنجایی که یک

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

کلاس درس مملو از یادگیرندگانی است که از زمینه‌های مختلف والدینی هستند، برای آموزگار منطقی است که از قابلیت‌های یادگیری یادگیرندگان مختلف آگاه باشد.

برخی از ویژگی‌های شایستگی‌های تدریس را می‌توان به شکل زیر بیان کرد:

- می‌توان آن را به صورت جداگانه توسعه داد.
- مربوط به طرح‌های واحد آموزش رفتارگرایی است.
- تدریس را معنادار و مؤثر می‌کند.
- برای دستیابی به اهداف آموزشی (اهداف خاص) مفید است.
- کلاس را فعال می‌کند و رفتار یادگیرندگان را تغییر می‌دهد.
- راه بسیار ساده‌ای برای ارائه موضوع در کلاس است و میزان یادگیری افزایش می‌یابد.
- با فرآیندها و رفتارهای آموزشی مرتبط است.

شایستگی‌های ارتباطی: این یک شایستگی ضروری برای آموزگاران است. برای اطمینان از اینکه یادگیرندگان محتوای دوره را درک می‌کنند، آموزگاران باید در تطبیق سبک ارتباطی خود با انواع یادگیرندگان مطمئن باشند. ارتباط آموزگار را قادر می‌سازد تا اطلاعات را به یادگیرنده منتقل کند و با همکاران، مدیریت، والدین و جامعه مدرسه ارتباط برقرار کند (Helms et al, ۲۰۱۶).

یک آموزگار باید به صورت کلامی و غیرکلامی با یادگیرندگان ارتباط برقرار کند تا تمام نیازهای یادگیرندگان را برآورده کند. شایستگی‌های ارتباطی خوب هنگام صحبت با آموزگاران و والدین دیگر مفید است. یادگیری و آموزش هر دو با ارتباطات مرتبط هستند. این شایستگی ارتباطی است که به آموزگار کمک می‌کند تا یادگیرندگان را با توانایی‌ها، فرهنگ‌ها، سنین، طرز فکر و سبک‌های یادگیری متفاوت مدیریت کند. مؤلفه‌های ضروری شایستگی‌های ارتباطی خوب عبارت‌اند از:

- گوش دادن فعال
- وضوح ارتباط
- ارتباط متناسب با سن
- شایستگی‌های ارتباطی گفتاری و نوشتاری قوی
- استفاده از اشکال مختلف ارتباطی برای درگیر نگه‌داشتن یادگیرندگان

شایستگی‌های سازماندهی: یک روز معمولی آموزگار شامل ایجاد تعادل در فعالیت‌های متعدد است. آموزگاران برای منظم نگه‌داشتن فعالیت‌ها و درس‌های خود به شایستگی‌های سازمانی قوی نیز نیاز دارند. (Helms et al, ۲۰۱۶) این شایستگی‌ها به آموزگار کمک می‌کند تا فعالیت‌های روز را برنامه‌ریزی کند، مقالات را نمره دهد و سوابق یادگیرنده را ایمن نگه دارد. شایستگی‌های سازمانی آموزگار، یادگیرندگان را قادر می‌سازد تا با کمترین اختلال یاد بگیرند. همچنین یادگیرندگان می‌توانند با مشاهده آموزگار شایستگی‌های سازمانی خوبی را اتخاذ کنند.

یک کلاس اغلب سی تا چهل یادگیرنده دارد. یک آموزگار مسئول هر یک از آنها است. یک آموزگار باید مواد و تکالیف را مدیریت کند تا کلاس درس را به خوبی سازماندهی کند. (Qazi et al, ۲۰۱۲)

شایستگی سازماندهی یکی از شایستگی‌های حرفه‌ای ضروری آموزگار است؛ زیرا به او کمک می‌کند تا همه چیز را در جای مناسب خود نگه دارد و همه یادگیرندگان را به نحو تحسین‌برانگیزی مدیریت کند.

شایستگی‌های انگیزشی: آموزگاران باید به یادگیرندگان خود انگیزه دهند تا به اهداف فردی و جمعی خود دست یابند. انگیزه ممکن است نیاز به تشویق، انتقاد سازنده یا پاداش دادن به رفتار خوب داشته باشد. تشویق یادگیرندگان به آنها کمک می‌کند تا بر یادگیری متمرکز بمانند، اعتمادبه‌نفس خود را تقویت کنند و بر یادگیری و موانع زندگی غلبه کنند شایستگی‌های حل

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

تعارض: آموزگاران برای حل تعارضاتی که گاهی در بین یادگیرندگان ایجاد می‌شود به شایستگی‌های مؤثر حل تعارض نیاز دارند. حل تعارض شامل تنش‌زدایی، میانجیگری بحث‌ها و کمک به یادگیرندگان برای رسیدن به تفاهم است. آموزگاران همچنین باید به یادگیرندگان نشان دهند که چگونه تعارضات بین خود را حل کنند. (Devine, ۱۹۸۷)

همدلی: یکی دیگر از ویژگی‌های مهم آموزگار، همدلی است. آموزگاران باید با یک یادگیرنده یا گروهی از یادگیرندگان همدل باشند. این امر زمانی ضروری است که یادگیرندگان در زندگی شخصی یا تحصیلی خود در شرایط سختی قرار دارند. آموزگاران می‌توانند با پذیرش چالش‌های یادگیرندگان خود و تشویق و حمایت از آنها، همدلی نشان دهند (جلیلیان و همکاران، ۱۳۹۹). گاهی اوقات فشار در مدرسه آن قدر زیاد می‌شود که کودک را تحت‌تأثیر قرار می‌دهد و او را به سمت اضطراب، ترس و افسردگی سوق می‌دهد. همدلی در آموزگاران یک ویژگی مطلوب در نظر گرفته می‌شود؛ زیرا آنها احساسات همه کودکانی را که با آنها سروکار دارند را درک می‌کنند، با آنها همدلی می‌کنند، به غلبه بر مشکلات واقعی کمک می‌کنند و بر اساس آن عمل می‌کنند.

آموزگاری که ذاتاً همدل باشد همیشه خود را به‌جای یادگیرنده قرار می‌دهد، نسبت به احساسات آنها حساس است و محیط امنی را برای رشد و یادگیری آنها فراهم می‌کند. (van et al, ۲۰۱۴)

تفکر انتقادی: آموزگاران باید به‌سرعت واکنش نشان دهند و برای مشکلاتی که در کلاس درس یا مؤسسه ایجاد می‌شود راه‌حل پیدا کنند و با اطمینان به سؤالات چالش‌برانگیز یادگیرندگان پاسخ دهند. نیاز به ایجاد درس، ارزیابی یادگیرندگان و تدوین برنامه‌های بلندمدت به این معنی است که آموزگاران باید شایستگی‌های تفکر انتقادی را توسعه دهند. شایستگی‌های خلاقانه: یادگیرندگان در محیط‌های یادگیری خلاقانه پیشرفت می‌کنند؛ بنابراین ممکن است آموزگاران برای جلب توجه یادگیرندگان نیاز به طراحی برنامه‌های یادگیری خلاقانه داشته باشند. آموزگاران خلاق می‌توانند طرح‌ها و پروژه‌های درسی را توسعه دهند که شایستگی‌های خلاقانه یادگیرندگان را نیز درگیر کرده و توسعه دهند. یادگیری خلاقیت به یادگیرندگان کمک می‌کند تا اطلاعات جدید را برای مدت طولانی‌تری حفظ کنند و به آنها کمک می‌کند در مطالعات خود برتر باشند. یکی دیگر از ویژگی‌های ضروری آموزگار، خلاقیت است (امین بیدختی و زرقانی، ۱۳۹۹).

اگر آموزگاری درس را یکنواخت نگه دارد، مورد پسند یادگیرنده قرار نمی‌گیرد، اما اگر آموزگار خلاق باشد و راه‌های جدید یادگیری را معرفی کند و موضوع را جذاب نگه دارد، خودبه‌خود موردعلاقه یادگیرندگان قرار می‌گیرد. صبر: هنگام مدیریت یک کلاس درس سرکش یا یادگیرنده مزاحم، صبر یک شایستگی ارزشمند است. آنها همچنین ممکن است در توضیح مفاهیم دشواری که یادگیرندگان در درک آنها مشکل دارند، صبور باشند. یک آموزگار عالی باید آرام بماند و حرفه‌ای بودن را حفظ کند. (Saphier et al, ۱۹۹۷)

صبر یک ویژگی مطلوب است؛ زیرا به رفتار با کودکان با طرز فکرهای متفاوت کمک می‌کند. یادگیرندگان از پیشینه‌های فرهنگی، توانایی‌های فکری و سبک‌های یادگیری متفاوت هستند. وقتی آنها به نحوی در بحث‌های کلاسی مشارکت می‌کنند، نظر آنها تحت‌تأثیر باورهای شخصی آنها قرار می‌گیرد. آموزگار باید صبور باشد تا یادگیرنده را برای غلبه بر تعصب و تعصب شخصی آموزش دهد و با یادگیرندگان خودکار کند نه علیه آنها. حفظ تعادل بین توانایی‌های یادگیرندگان و انتظارات آنها بر عهده آموزگار است. (Rohwer and Henry, ۲۰۰۴)

اشتیاق: نشان دادن اشتیاق به کار و موضوعاتی که آموزگار تدریس می‌کند به یادگیرندگان الهام می‌بخشد. یک آموزگار مشتاق یادگیری را سرگرم‌کننده و جذاب می‌کند. هنگام تدریس دروس پیچیده می‌توان با آموزش موضوعات موردعلاقه و معرفی دیدگاه‌های جدید اشتیاق نشان داد. یک آموزگار اگر بخواهد تغییری ایجاد کند باید به شغل خود علاقه داشته باشد. این یک شغل تنها یک کار روزمره نیست، بلکه یک تلاش تمام‌وقت برای انتقال دانش و درگیر نگه‌داشتن یادگیرنده است (Helms et al, ۲۰۱۶).

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

اگرچه دقیقاً یک شایستگی نیست، اما اشتیاق به تدریس، پیش‌نیازی برای آموزگاری مؤثر است و باعث می‌شود آموزگاران به طور مداوم به دنبال روش‌هایی برای بهبود خود به‌عنوان یک آموزگار خواهند بود. حفظ نگرش مثبت نیز بسیار مهم است، زیرا آموزگار یک الگو برای یادگیرندگان خود است. نگرش آموزگاران نسبت به هر یادگیرنده در نحوه رفتار و رشد آنها منعکس خواهد شد.

یادگیرندگان دوست دارند آموزگاران داشته باشند که دوستانه باشند و آنها را درک کنند. به‌جای اینکه یادگیرندگان را مجبور به یادگیری با نظم و انضباط کنند، کار تیمی با یادگیرندگان به آنها کمک می‌کند در حین یادگیری سرگرم شوند. این یک جو مثبت در کلاس ایجاد می‌کند و به یادگیرندگان کمک می‌کند تا یادگیری را با فعالیت‌های سرگرم‌کننده مرتبط کنند (Blasco et al, ۲۰۱۵)

فداکاری: آموزگاران باید وقف یادگیرندگان خود باشند. فداکاری یک آموزگار زمانی مشخص می‌شود که آنها تعهد واقعی خود را برای اطمینان از درک مفاهیم و دروس تدریس شده در کلاس درس توسط یادگیرندگان نشان دهند. آنها همچنین باید جلسات پشتیبانی یک‌به‌یک را برای یادگیرندگانی که به کمک اضافی نیاز دارند ارائه دهند. (Wipf et al, ۱۹۹۹)

شایستگی‌های فنی: آموزگاران باید در موضوعات اصلی خود متخصص باشند. علاوه بر این، آموزگاران باید شایستگی‌های جانبی مانند گزارش‌دهی، ارائه پاورپوینت و کار با نرم‌افزارهای آموزشی مرتبط داشته باشند. آموزگاران همچنین باید بتوانند شایستگی‌های فنی اولیه و شایستگی کامپیوتر را به یادگیرندگان خود نشان دهند. عمل بر اساس بازخورد: یادگیری مؤثر یک فرآیند دوطرفه است. آموزگاران باید به طور مرتب به یادگیرندگان خود بازخورد سازنده بدهند و آماده در نظر گرفتن بازخورد یادگیرندگان خود نیز باشند. حلقه بازخورد در تدریس مهم است، زیرا به آموزگاران فرصتی برای بهبود دروس خود می‌دهد. این به آنها اجازه می‌دهد تا به یادگیرندگان خود دسترسی پیدا کنند و ابزارهای موردنیاز برای موفقیت را در اختیار آنها قرار می‌دهد (امین بیدختی و زرقانی، ۱۳۹۹).

کار تیمی: شایستگی‌های آموزشی مهمی که آموزگار را در وضعیت خوبی نگه می‌دارد، کار گروهی است. وقتی آموزگاری اهمیت کار در گروه را درک می‌کند، دانش آموزان را نیز تشویق می‌کند که از آن پیروی کنند. کار به‌عنوان یک عضو تیم باعث ایجاد اعتماد به نفس، کارایی، بهره‌وری، شایستگی‌های رهبری، شایستگی‌های ارتباطی و شایستگی‌های تفکر انتقادی می‌شود. به همین دلیل است که این شایستگی موردنظر در آموزگار است. (Qazi et al, ۲۰۱۲)

رهبری: یک آموزگار برای رویارویی با کلاسی پر از یادگیرنده به شایستگی‌های رهبری فراوان نیاز دارد. برخی از آموزگاران مسئولیت‌های اضافی مانند مدیریت یک باشگاه اجتماعی، به‌عنوان مثال، یک باشگاه خواندن، یا مربیگری یک تیم ورزشی مانند یک تیم بسکتبال را بر عهده می‌گیرند که شایستگی‌های تدریس را افزایش می‌دهد. آموزگاران دارای شایستگی‌های رهبری در مقایسه با آموزگاران که در این بخش فاقد شایستگی هستند، شانس بیشتری برای پیشرفت به سمت رشد دارند (دوائی و همکاران، ۱۳۹۲).

تفکر تخیلی: تفکر تخیلی در آموزگار به‌عنوان یک شایستگی آموزشی حیاتی در نظر گرفته می‌شود، زیرا به یادگیرندگان کمک می‌کند. برخی از آموزگاران یادگیرندگان خود را برای ارتباط بهتر با موضوع خود به فعالیت‌های خارج از منزل می‌برند، درحالی‌که برخی دیگر ممکن است از نمایشنامه یا آواز برای اثبات یک موضوع کمک بگیرند. برخی از آموزگاران نیز از تلویزیون و پلتفرم‌های رسانه‌های اجتماعی برای تشویق یادگیری در یادگیرندگان استفاده می‌کنند. (Rohwer and Henry, ۲۰۰۴)

شایستگی‌های فناورانه: فناوری پای خود را محکم بر پایه‌هایی مانند آموزش گذاشته است. یک آموزگار با شایستگی‌های فنی می‌تواند با همه چیزهایی که در اطراف اتفاق می‌افتد به شیوه‌ای صحیح و درست در تماس باشد. پیشرفت‌های فناوری به ردیابی نمرات، تدوین درس‌ها، ایجاد راهنمای مطالعه، بررسی برگه‌ها و اوراق تست و غیره کمک می‌کند. رسانه‌های دیجیتال

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

اغلب توسط آموزگاران برای جالب کردن مطالب و کمک به آنها برای کسب اطلاعات بیشتر استفاده می‌شود. آموزگاری که در آخرین پیشرفت‌های تکنولوژی شایستگی نداشته باشد، خود را از همکاران خود عقب می‌بیند. (Devine, ۱۹۸۷)

مدیریت زمان: آموزگاری یک شغل تمام‌وقت است که آموزگار را ملزم می‌کند که ساعت‌های طولانی ابتدا در مدرسه کار کند و سپس برنامه‌ریزی در خانه، بررسی نسخه‌ها و تهیه تکالیف و کارنامه‌های بیشتر را انجام دهد. آموزگاران با شایستگی‌های مدیریت زمان می‌توانند به راحتی تعادل بین کار و زندگی را حفظ کنند و از زمان خود در حد کمال استفاده کنند. آنها کسانی هستند که به راحتی می‌توانند در میان کار زیاد زمانی را برای فعالیت‌های تفریحی و شخصی اختصاص دهند. خودسازی: جستجوی روش‌های خودسازی یک ویژگی مطلوب در آموزگار است؛ زیرا به نگاه عینی به درون و یافتن زمینه‌هایی که نیاز به بهبود دارند کمک می‌کند. این می‌تواند شایستگی‌های افراد، موضوع، روش‌های تدریس یا رفتار در کلاس باشد. بازنگری خود و تمایل به تغییر برای بهبود خود هم برای آموزگار و هم برای یادگیرنده مفید خواهد بود (امین بیدختی و زرقانی، ۱۳۹۹).

سازگاری: آموزگار باید ذاتاً سازگار باشد. مدیریت یک کلاس از یادگیرندگان کار ساده‌ای نیست. آموزگار باید برای رویارویی با هرگونه تغییری آماده باشد اگر بخواهد در میان شاگردان خود مقبولیت پیدا کند. گاهی اوقات تغییری در برنامه ایجاد می‌شود، یا یک روش تدریس در کلاس دیگر جواب نمی‌دهد و بنابراین نیاز به تعدیل است. یک آموزگار سازگار روش‌های خود را مطابق با انتظارات یادگیرندگان تنظیم می‌کند و به موفقیت می‌رسد. (Saphier et al, ۱۹۹۷)

نظم و انضباط شایستگی مهمی است که باید هر آموزگاری داشته باشد تا به‌عنوان آموزگاری اثربخش شناخته شود. یکی از اجزای حیاتی مدیریت مؤثر کلاس درس، نظم و انضباط است که تضمین می‌کند که رفتار مثبت در کلاس‌های درس تشویق می‌شود. برخلاف باور رایج، انضباط به معنای تنبیه یادگیرندگان نیست. بلکه راهی برای مدیریت و راهنمایی یادگیرندگان است. انضباط مستقیماً تحت تأثیر نوع رابطه شما با یادگیرندگان است. مهم‌ترین شایستگی‌های انضباطی که یک آموزگار می‌تواند داشته باشد شامل احترام گذاشتن، پاسخگویی به یادگیرندگان و متقابلاً علاقه‌شان است. یک آموزگار باید در تنظیم یک روال مؤثر با میزان مناسب انعطاف شایستگی داشته باشد. (Helms et al, ۲۰۱۶)

به‌عنوان یک آموزگار، با حصول اطمینان از رفتار خوب یادگیرندگان، نیمی از راه طی می‌شود. اما برای اینکه یک آموزگار مؤثر باشد، باید بتواند به یادگیرندگان کمک کند تا عادت‌های مطالعه و کار را توسعه دهند. شایستگی‌های خوب مدیریت کلاس با تعیین قوانین اساسی برای تأکید بر اهمیت شأن کلاس شروع می‌شود. آموزگاران باید صبر و شکیبایی همراه با احساس مراقبت و مهربانی عمیق نسبت به دانش آموزان خود داشته باشند. یک آموزگار همدل با نشان دادن حساسیت، به‌ویژه در زمان شکاف بین یادگیرندگان و آموزگار، قلب یادگیرندگان خود را به دست خواهید آورد. روابط بهتر یادگیرنده و آموزگار زمانی پدیدار می‌شود که آموزگار تمایل به گوش دادن به مشکلات پیشروی یادگیرندگان خود را نشان دهد. برای آموزگاران مهم است که با یادگیرندگان ارتباط خوبی برقرار کنند تا محیط یادگیری مثبت، سازنده و ایمن در کلاس‌های درس ایجاد شود (Gibbs and Coffey, ۲۰۰۴).

راهکارهای توسعه

این وظیفه اصلی آموزگاران است که درک کاملی از رشد شناختی، عاطفی و اجتماعی یادگیرندگان داشته باشند. از آنجایی که یک کلاس درس مملو از یادگیرندگانی است که از زمینه‌های مختلف والدینی هستند، برای آموزگار منطقی است که از قابلیت‌های یادگیری یادگیرندگان مختلف آگاه باشد. (Blasco et al, ۲۰۱۵)

مشاهده یک شایستگی کلیدی است که هر آموزگاری باید برای تبدیل شدن به یک آموزگار مؤثر داشته باشد. یک کلاس می‌تواند ترکیبی از یادگیرندگان دیرآموز و یادگیرندگان باهوش باشد. این چالشی است که آموزگاران هر روز با آن مواجه

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

می‌شوند، زمانی که باید الگوهای تدریس خاصی را اتخاذ کنند تا هیچ یادگیرنده‌ی را در فرآیند آموزش پشت سر نگذارد (Rohwer and Henry, ۲۰۰۴).

درک توانایی‌های ذاتی هر یادگیرنده به آموزگار کمک می‌کند تا با سرعت یادگیری آن‌ها هماهنگ شود. به یاد داشته داشت، باتوجه به تنوع یادگیرندگان در کلاس، یک شیوه آموزش برای همه مناسب نیست. آموزگار باید سرعت تدریس خود را با در نظر گرفتن سطح یادگیری کلی کلاس خود تنظیم کند تا مطمئن شود که هر یادگیرنده‌ی از مطالب کلاس سود می‌برد (دوائی و همکاران، ۱۳۹۲). هر آموزگاری هر روز با گروهی از یادگیرندگان با ذهنیت‌های متفاوت نسبت به یادگیری برخورد می‌کند. درحالی که برخی از یادگیرندگان علاقه شدیدی به یادگیری نشان می‌دهند، برخی دیگر با کوچک‌ترین تحریک حواسشان پرت می‌شود. از این رو، برای اینکه بتوان یک آموزگار را یک آموزگار مؤثر نامید، باید شایستگی‌های مشارکت یادگیرنده را توسعه دهد تا بتواند در یادگیرندگان خود انگیزه ایجاد کند. می‌توان با استفاده از راهکارهای مختلف مانند استفاده از تصاویر و شاکارها و حقایق چشمگیر، محتوای آموزشی را برای یادگیرندگان جذاب کرد (جلیلیان و همکاران، ۱۳۹۹).

ایجاد یک رابطه قوی با یادگیرندگان یکی از بهترین راه‌ها برای اطمینان از مشارکت یادگیرندگان در کلاس است. آموزگار باید به آنها و علاقیشان علاقه واقعی نشان دهد و پذیرای سؤالات و ایده‌های آنها باشد لازم است آموزگار تلاش بیشتری برای درک بهتر زندگی و مشکلات دانش آموزان انجام دهد. شایستگی‌های تعامل یادگیرندگان به طور طبیعی برای برخی از آموزگاران به وجود می‌آید، اما برخی دیگر می‌توانند با تمرین آنها را توسعه دهند. اگر آن را به خوبی انجام دهند، منبعی برای حمایت عاطفی یا آموزشی می‌شوند که هر یادگیرنده‌ی آرزویش را دارد. (Devine, ۱۹۸۷)

یک آموزگار همیشه شایستگی‌های ارتباطی خود را هر روز استفاده می‌کند. از این رو داشتن شایستگی‌های ارتباط مؤثر برای آموزگار بسیار مهم است. شایستگی‌های سخنرانی همراه با درک قوی از موضوع، توجه یادگیرندگان را به خود جلب می‌کند و راه را برای سطح بالایی از تمرکز نسبت به موضوع مورد بحث هموار می‌کند. آمادگی آموزگار زمانی نمایان می‌شود که در موقعیتی قرار بگیرد که بتوانید شباهت یادگیرندگان را روشن کند تا بتواند مطالب را برای آنها جالب تر ارائه نماید (امین بیدختی و زرقانی، ۱۳۹۹).

همچنین انتظار می‌رود که یک آموزگار مؤثر با والدین دانش آموزان خود ارتباط برقرار کند. وقتی یک آموزگار شروع به تعامل دائم با والدین کند، می‌تواند شکاف بین آنچه در مدرسه اتفاق می‌افتد و آنچه از یک یادگیرنده خاص انتظار می‌رود، پر کند. جلسات اولیا و آموزگاران، همراه با مکالمات تلفنی و ایمیلی با والدین، ابزارهایی هستند که به آموزگاران کمک می‌کنند تا همیشه با والدین در ارتباط باشند. با چنین گفتگوهایی این امکان برای آموزگاران فراهم می‌شود که والدین را از پیشرفت‌ها و نقاط ضعف فرزندان خود آگاه کنند. (Kyriacou, ۲۰۱۸)

هر آموزگار موثری که به عنوان یک حرفه نجیب برچسب گذاری شده است که می‌تواند زندگی یادگیرندگان را به سمت بهتر تغییر دهد، به شایستگی‌های بین فردی خوب در کنار صحبت کردن مؤثر و شایستگی‌های ارائه قوی نیاز دارد. شایستگی‌های آموزشی شامل همه این‌ها و موارد دیگر ... مانند شایستگی‌های سازمانی عالی است. آموزگاران باید به خوبی برای سخنرانی‌های خود آماده باشند و اطمینان حاصل کنند که تمام مطالبی را که به تدریس کمک می‌کند به کلاس منتقل می‌کنند. شما باید تمایل به کار گروهی داشته باشید. در کنار شایستگی‌های انگیزشی که آتش را در شکم یادگیرندگان روشن نگه می‌دارد، یک آموزگار مؤثر باید در راهکارهای همدلی و ایجاد ارتباط در جایگاه بالایی قرار گیرد ارائه بازخورد به موقع در مورد رفتار و عملکرد بخش‌های شما نیز بخشی از شایستگی‌های آموزشی مؤثر است. (van et al, ۲۰۱۴).

هر آموزگاری با تخصص خاصی می‌آید. آموزگاران اثربخش با قراردادن سال‌ها تجربه تدریس، در راستای تغییرات در برنامه درسی موضوع مورد علاقه خود قرار می‌گیرند (دوائی و همکاران، ۱۳۹۲). آموزگاران کارآمد با همگام بودن با موضوعات جدیدی که به دوره اضافه می‌شوند، اطمینان حاصل می‌کنند که یادگیرندگان بهترین آموزش را از آنها دریافت می‌کنند. هنگامی که

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

آموزگاران سطح بالایی از تخصص در موضوع را نشان می‌دهند، یادگیرندگان تشویق می‌شوند تا سؤالاتی را مطرح کنند، با این باور که در آن زمان و آنجا روشن می‌شوند. این دانش کلی در مورد موضوعی که برای تدریس انتخاب کرده‌اید، راه را برای جلسات کلاسی جذاب هموار می‌کند. در کنار اطمینان از تکمیل برنامه درسی در چارچوب زمانی از پیش تعریف شده، باید به زمان صرف شده توسط یادگیرندگان برای تکمیل تکالیف خود نیز اهمیت داد. آموزگار باید یک استراتژی را دنبال کند تا روز کاری خود را بر اساس اولویت‌های آموزشی و غیرآموزشی سازماندهی کند. (Wipf et al, ۱۹۹۹)

نتیجه گیری

مقاله حاضر به بررسی مسئله شایستگی‌های مورد نیاز آموزگاران در تدریس پرداخته و در این راستا از روش توصیفی استفاده نموده است. شایستگی‌های تدریس، شایستگی‌ها و ویژگی‌های شخصی را توصیف می‌کنند که یک آموزگار برای پیشرفت در حین آموزش یادگیرندگان باید داشته باشد. این شایستگی‌ها برای برنامه‌ریزی دروس، آموزش یادگیرندگان، انجام وظایف اداری و تعامل با آموزگاران و والدین مهم هستند. برخی از ویژگی‌های یک آموزگار خوب شامل شایستگی در برقراری ارتباط، گوش دادن، همکاری، سازگاری، همدلی و صبر است. از دیگر ویژگی‌های تدریس مؤثر می‌توان به حضور جذاب در کلاس، ارزش در یادگیری واقعی، تبادل بهترین شیوه‌ها و عشق مادام‌العمر به یادگیری اشاره کرد. شایستگی‌های تدریس، شایستگی‌های سخت و نرمی هستند که به آموزگار کمک می‌کند تا دانش آموزان را درگیر خود نگه دارد. این شایستگی‌ها همچنین می‌تواند به آموزگاران کمک کند تا خود را به عنوان یک مربی قرار دهند و توجه و احترام دانش آموزان را به خود جلب کنند. برخی از شایستگی‌های تدریس به طور طبیعی برای برخی به وجود می‌آیند، در حالی که برخی دیگر ممکن است نیاز به توسعه با تمرین داشته باشند. آموزگاران در حالت ایده آل باید در ارتباطات فیزیکی، کلامی و نوشتاری خوب باشند. ارتباط کلامی قوی به این معنی است که آموزگاران مطالب درسی و انتظارات خود را در عین ارائه مفاهیم به گونه‌ای که دانش آموزان قابل درک باشند، روشن کنند. یکی از مهم‌ترین شایستگی‌های تدریس که یک آموزگار مدرن باید توسعه دهد، خلاقیت و تخیل خلاق است. برای درگیر نگه داشتن دانش آموزان، آموزگار باید به روش‌های خلاقانه به مطالب مطالعه نزدیک شود.

منابع

۱. Devine, T. G. (۱۹۸۷). Teaching study skills. A guide for teachers. Allyn and Bacon, Longwood Division, ۷ Wells Avenue, Newton, MA ۰۲۱۵۹.
۲. Helms-Lorenz, M., van de Grift, W., & Maulana, R. (۲۰۱۶). Longitudinal effects of induction on teaching skills and attrition rates of beginning teachers. School Effectiveness and School Improvement, ۲۷(۲), ۱۷۸-۲۰۴.
۳. Qazi, W., Rawat, K. J., & Thomas, M. (۲۰۱۲). The role of practicum in enhancing student teachers' teaching skills. American Journal of Scientific Research, ۴۴(۱۲), ۴۴-۵۷.
۴. Rohwer, D., & Henry, W. (۲۰۰۴). University teachers' perceptions of requisite skills and characteristics of effective music teachers. Journal of Music Teacher Education, ۱۳(۲), ۱۸-۲۷.
۵. Teachout, D. J. (۱۹۹۷). Preservice and experienced teachers' opinions of skills and behaviors important to successful music teaching. Journal of Research in Music Education, ۴۵(۱), ۴۱-۵۰.

۶. van de Grift, W., Helms-Lorenz, M., & Maulana, R. (۲۰۱۴). Teaching skills of student teachers: Calibration of an evaluation instrument and its value in predicting student academic engagement. *Studies in educational evaluation*, ۴۳, ۱۵۰-۱۵۹.
۷. Wipf, J. E., Orlander, J. D., & Anderson, J. J. (۱۹۹۹). The effect of a teaching skills course on interns' and students' evaluations of their resident--teachers. *Academic Medicine: Journal of the Association of American Medical Colleges*, ۷۴(۸), ۹۳۸-۹۴۲.
۸. جلیلیان، سهیلا، عظیم‌پور، احسان، محمدی، شراره، محمدزاده، رضا. (۱۳۹۶) میزان برخورداری معلمان مدارس هوشمند از مهارت‌های موردنیاز تدریس با استفاده از فاوا. *تدریس پژوهی*، ۵(۱)، ۱۰۷-۱۲۶.
۹. حمزه‌بی، باقری، بخشعلی، عبدالله. (۲۰۲۲). تأثیر آموزش مبتنی بر جستجوگری وب بر انگیزش پیشرفت و یادگیری دانش آموزان چندپایه در درس علوم تجربی. *اندیشه‌های نوین تربیتی*، ۱۸(۲)، ۱۷۲-۱۵۵.
۱۰. دوائی، شیرین، امام‌جمعه، سیدمحمد رضا، احمدی، غلامعلی. (۱۳۹۲). بررسی و تدوین مهارت‌ها و صلاحیت‌های مورد نیاز معلمان در فرایند آموزش و یادگیری. *نظریه و عمل در برنامه‌ی درسی*، ۱(۱)، ۱۲۳-۱۴۶.